תיב שפיר אמר [א]ליה הבו לי כסא יהבו ליה כסא אכמר שדא ביה כיחו נחרו ביה שקא ומית שמעו דהוו קאמרי פלימו קטל גברא פלימו קטל גברא ערק וטשא נפשיה בבית הכסא אזיל בתריה נפל קמיה [ב]כי דחזייה דהוה מצטער גלי ליה נפשיה אמר ליה מאי טעמא אמרת הכי ואלא היכי אימא אמר ליה לימא מר רחמנא [ג]נגער ביה בשטן רבי חייא בר אשי הוה רגיל כל עידן דהוה נפל לאפיה הוה אמר הרחמן [ד]יצילנו מיצר הרע יומא חד שמעתינהו דביתהו אמרה מכדי הא כמה שני דפריש ליה מינאי מאי טעמא קאמר הכי יומא חדא הוה קא גרים בגינתיה קשטה נפשה חלפה ותנייה קמיה אמר לה מאן את אמרה אנא חרותא דהדרי מיומא תבעה אמרה ליה אייתי [ה]ניהליה להך רומנא דריש צוציתא שוור אזל אתייה ניהלה כי אתא לביתיה הוה קא שגרא דביתהו תנורא סליק וקא יתיב בגויה אמרה ליה מאי האי אמר לה הכי והכי הוה מעשה אמרה ליה אנא הואי לא אשגח בה עד דיהבה ליה סימני אמר לה אנא מיהא לאיסורא איכווני כל ימיו של אותו צדיק היה מתענה עד שמת באותה מיתה [ו]דתניא [1]אישה הפרם וה' יסלח לה במה הכתוב מדבר באשה שנדרה בנזיר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה שהפר לה בעלה והיתה שותה יין ומטמאה למתים רבי עקיבא [ז]כי הוה מטי להאי פסוקא הוה בכי אמר ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה אמרה תורה צריכה כפרה וסליחה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה כיוצא בדבר אתה אומר [2]ולא ידע ואשם ונשא עונו כשהיה רבי עקיבא מגיע לפסוק זה היה בוכה ומה מי שנתכוין לאכול שומן ועלה בידו חלב אמרה תורה ולא ידע ואשם ונשא עונו מי שנתכוין לאכול חלב ועלה בידו חלב על אחת כמה וכמה איסי בן יהודה אומר ולא ידע ואשם ונשא עונו על דבר זה ידוו כל הדווים: מתייחד אדם עם אמו: אמר רב יהודה אמר רב [ח]אסי מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועם בתו כי [ט]אמרה קמיה דשמואל אמר אסור להתייחד עם כל עריות שבתורה ואפילו עם בהמה תנן מתייחד אדם עם אמו ועם בתו וישן עמהם בקירוב בשר [י]ותיובתא דשמואל אמר לך שמואל וליטעמיך הא דתניא אחותו וחמותו ושאר כל עריות שבתורה אין מתייחד עמהם אלא בעדים בעדים אין שלא בעדים לא אלא תנאי היא דתניא אמר רבי מאיר הזהרו בי מפני בתי אמר רבי טרפון הזהרו בי מפני כלתי ליגלג עליו אותו תלמיד אמר רבי אבהו משום רבי חנינא בן גמליאל לא היו ימים מועטים עד שנכשל אותו תלמיד בחמותו [כ]אפילו עם בהמה [א]אביי [ל]מכלליה מכולה דברא רב ששת מעבר ליה [מ]מצרא רב חנן מנהרדעא איקלע לרב כהנא לפום נהרא חזייה דיתיב וקא גרס וקיימא בהמה קמיה אמר ליה לא סבר לה מר אפילו עם בהמה אמר ליה [נ]לאו אדעתאי אמר רבא [ב]מתייחד אדם עם שתי יבמות ועם שתי צרות עם אשה [ס]וחמותה [א] עם אשה ובת (א) בעלה עם אשה ותינוקת שיודעת טעם ביאה ואין מוסרת עצמה לביאה: הגדילו זה ישן בכסותו וכו': וכמה אמר רב [ע]אדא בר רב עזא אמר רב אסי [פ]תינוקת (ב) בת תשע שנים ויום אחד תינוק בן שתים עשרה שנה ויום אחד איכא דאמרי תינוקת בת שתים עשרה שנה ויום אחד תינוק בן שלש עשרה ויום אחד [ג]וזה וזה כדי שיהיו [3]שדים נכונו ושערך צמח אמר רפרם בר פפא א"ר חסדא לא שנו אלא שאינה בושה לעמוד לפניו ערום [ד]אבל בושה לעמוד לפניו ערום אסור מאי טעמא יצר אלבשה רב [צ]אחא בר אבא איקלע לבי רב חסדא חתניה שקליה לבת ברתיה [ק]אותבוה בכנפיה אמר ליה לא סבר לה מר דמקדשא אמר ליה עברת לך אדרב [ר]דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי אלעזר אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה מר נמי עבר ליה אדשמואל [ש]דאמר שמואל אין משתמשים באשה אמר ליה אנא [ה]כאידך דשמואל סבירא לי דאמר שמואל
הכל

אביי מכלי להו מכולה דברא. נראה דהני אמוראי חומרא בעלמא קא עבדי (ז) ואנן קיימא לן כרבנן דרבי יהודה (לקמן דף פב.) דאמרו לו לא נחשדו ישראל לא על משכב זכור ולא על הבהמה:
הכל

תיב שפיר. שב כהוגן שלא תמאיסנו: **הבו לי כסא.** מזגו לי כוס: **אכמר.** טוסי"ר בלע"ז: **שדא ביה כיחו.** השליך בתוכו את כיחו ליחה היוצאה מן הריאה: **נחרו ביה.** גערו בו: **שקא.** [ת] הוא החזיק עצמו כמת: **שקא.** הלקיח כמו שקל: **שמעו דקאמרי פלימו קטל גברא.** השמיעו[א] לאנשי ביתו קול יוצא מבחוץ (ג) ואומרים פלימו קטל גברא: **ערק.** פלימו כסבור שבאים עליו נוגשי המלך להורגו: **טשא.** נחבא בבית הכסא חוץ לעיר: **חזייה.** שטן לפלימו דמצטער: **מאי טעמא אמרת הכי.** למה הורגלת לקללני: **אלא היכי נימא.** לדחותך מעלי שלא תחטיאני: **דפריש מינאי.** מחמת זקנה ומה ירא מיצר הרע: **קשטה נפשה.** בתכשיטיה [ב] קישוטי בשמים ואפרסמון: **חלפא ותני קמיה.** עברה לפניו ושנתה פעם שניה: **אנא חרותא.** שם זונה ניכרת בעיר: **דהדרי מיומא.** שחזרתי היום הלום: **דריש צוציתא.** ענף קטן שבגובה הדקל: **שוור.** קפץ: **קא יתיב בגוויה.** להמית את עצמו: **אישה הפרם.** (ד) צריכין סליחה: **במה הכתוב מדבר.** מאחר שאישה הפרם [ג] מה שעברה ומה זו סליחה: (ה) **והיא שותה ביין.** [ד] מיד ואף על פי שבהיתר כיון שהיא לאיסור נתכוונה צריכה סליחה: **כל הדווים.** שיש להם לב לדוות ידוו על זה שאינו מתכוין ויש כאן נשיאות עון: **מתייחד עם אחותו.** לפרקים אבל אינו דר תמיד ביחוד אצלה בבית: **ודר עם אמו או עם בתו.** דלא תקיף יצריה עלייהו דאהנו ביה אנשי כנסת הגדולה דלא מגרי בקרובתא מכי כחלינהו ונקרינהו לעיניה כו' (סנהדרין דף סד.): [ה] **תנאי היא** גרסינן: **אמר ר' טרפון.** לאנשי ביתו הזהרו בי להיות עמי ועם כלתי שלא אתייחד עמה: **מכלליה מכולה דברא.** כשהיה הולך בשדה בגירסא לייחוד היה מונע הבהמות מכל השדה. ד"א שאינו מניח להיות רועה והבהמות בשדה אחד: **שתי יבמות.** נשי שני אחין ששונאות זו את זו כשתי צרות שדואגות שמא תפול ליבום לפני בעלה ותיעשה לה צרה (ו) אשה וצרתה ואשה וחמותה ובת חמותה ובת בעלה כולן שונאות זו את זו וטעמא מפרש ביבמות בפרק האשה שהלכה (דף קיז.): **שיודעת טעם ביאה.** כלומר מה היא ביאה שתדע לספר דברים בשוק: **ואינה מוסרת עצמה לביאה.** מתוך קטנה עדיין לא לבשה יצר הילכך אין כאן משום דעת קלה שלא תהא נוחה להתפתות: **תינוקת בת תשע שנים ויום אחד.** והביאה שערות דכי איכא שדים נכונו ושערך צמח הוא דמגרו בה וסבר לה כמאן דאמר (נדה דף מו.) בת תשע שנים ויום אחד שהביאה שערות סימן הן מכאן ואילך אבל קודם לכן שומא. ותינוק בן י"ב שנה ויום אחד קרי ליה הגדיל ולא יישן עם אמו עוד בקירוב בשר: **זה וזה.** בין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא [ו] לתינוקת בעינן שדים נכונו בסימני נערות בסימנין [שבדדים] דהיינו בוחל כדתנן במסכת נדה (דף מז.) בוחל אלו ימי הנעורים ושערך צמח אלא דללישנא קמא אי אתיא שערות מתשע שנים ולמעלה הוי סימן גמור וללישנא בתרא הוי שומא עד בת שתים עשרה שנים ויום אחד: **בושה לעמוד לפניו.** בידוע שיש בה טעם ביאה: **לא סבר לה מר דמקדשא.** אין אדוני יודע שהיא מקודשת ויש לו להתרחק מאשת איש:
הכל

עין משפט נר מצוה

קב א מיי' פכ"ב מהל' איסורי ביאה הל' ב טוש"ע אה"ע סי' כד:
קבא ב מיי' שם הל' ט טוש"ע אה"ע סימן כב סעיף י:
קבב ג ד מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הלכה ז טוש"ע אה"ע סימן כא סעיף ז:
קבג ה שו"ע שם סעי' ה בהג"ה:

תורה אור השלם

1. וְאִם הָפֵר יָפֵר אֹתָם אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל מוֹצָא שְׂפָתֶיהָ לִנְדָרֶיהָ וּלְאִסַּר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִישָׁהּ הֲפֵרָם וַיְיָ יִסְלַח לָהּ: במדבר ל יג
2. וְאִם נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדַע וְאָשֵׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה יז
3. רְבָבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתָּבֹאִי בַּעֲדִי עֲדָיִים שָׁדַיִם נָכֹנוּ וּשְׂעָרֵךְ צִמֵּחַ וְאַתְּ עֵרֹם וְעֶרְיָה: יחזקאל טז ז

מוסף רש"י

שגרא דביתהו תנורא. הסיקה את התנור (לעיל מ.). **במה הכתוב מדבר.** אם באשה שנדרה והפר לה בעלה, סליחה זו למה, אלא ע"כ באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר, דהא כבר כתיב ואם ביום שמוע אישה יניא אותה, דהיינו שהפר לה בידיעתה (נזיר כג.). **לאו אדעתאי.** לא נתתי לבי (ברכות כו.). שוגג הייתי (מנחות לה:). **אין משתמשים באשה.** שלא ילמדנה להיות רגילה בין האנשים (לעיל ע.).

תוס' ר"י הזקן

שתי יבמות. נשי שתי אחים וכולן שונאות זו את זו כדמפרש טעמא ביבמות פרק האשה שהלכה [קיז, א]. **טעם ביאה.** שמכרת ענין ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה מתוך קוטנה, הילכך אין כאן משום דעת קלה. **וזה וזה.** בין לישנא קמא [ובין] לישנא בתרא, דס"ל ללישנא קמא דמתשע שנים ויום אחד בקטנה וי"ב ויום אחד בקטן הוו שתי שערות סימן. **בושה.** שיש בה צד טעם ביאה הילכך לא ישן עמה בקרוב בשר אף על פי שהיא קטנה עדיין. בהלכות הרי"ף הכי איתא לא שנו אלא דמקדשא אבל לא מקדשא לית לן בה*. ונראה דה"פ ל"ש דקטנה שבושה לעמוד ערומה אסור לישן עמה בקרוב בשר דוקא כשהיא מקודשת שיש בה צד טעם ביאה. ונראה שפירש הרי"ף טעם ביאה**. **אותבה בכנפיה.** שישן עמה בקרוב בשר שהניחה תחת בגדי מטתו.

מסורת הש"ס

א) [בדפו"ר וע"י בר"ת א"ל ונדל"ל אמר להו. (ובכת"י ליתא)], ב) [נ"ל כד חזייה דהוה מצטער כו'], ג) [בכת"י: ליגער. וכצ"ל (רש"ל)], ד) [בכת"י דפו"ר וע"י: יצילני], ה) [בע"י: ניהלי], ו) [נזיר כג.], ז) נזיר כג. ע"ש, ח) [בכת"י ליתא], ט) [בכת"י: אמריתה קמיה דשמואל אמר לי אסור וכו'. וכ"ה ברי"ף ורא"ש], י) [בכת"י: תיובתא, וכצ"ל. (רש"ל)], כ) [בכת"י ודפו"ר יש רווח להפסק, והוא ענין אחר וקאי אשמואל דלעיל], ל) [נ"ל מכלי להו פי' מגרש להו. ערוך ערך כל ב'], מ) ס"א נהרא, נ) [ברכות כו. וש"נ], ס) [ברי"ף [וע"ש בגליון ובב"ח] וברא"ש הגירסא ויבמתה. (וכ"ה ביבמות קי"ז בע"א, ע"ש בגמ' ורש"י)], ע) [בכת"י וברי"ף: אחא. וכצ"ל (סה"ד). וברא"ש: רב אחא בר אבא אמר רב תינוקת, וע"ש עוד שינויים], פ) ברכות כד., צ) נ"א חנן בר רבא, ק) [בכת"י: אותבה. בדפו"ר: אותביה], ר) לעיל מא., ש) לעיל ע., ת) [ברש"י שבע"י נוסף: ומית], א) [בס"א: השמיע], ב) [ברש"י שבע"י: ובקישוטי נשים בשמים וכו'], ג) [ברש"י שבע"י: מה שאכלה בהיתר אכלה ומה היא זו הסליחה. וכעי"ז ברש"ל ע"ש, וברש"ש], ד) [בדפו"ר וברש"ל: מזיד. וכ"ה בע"י מזידה, אלא שהוסיף ותוקן כלפנינו], ה) [יש להוסיף: אלא תנאי (רש"ל)], ו) [ברש"י שברי"ף: בתינוקת],

הגהות הב"ח

(א) גמ' עם אשה וחמותה עם אשה ובת חמותה עם אשה ובת בעלה: (ב) שם תינוקת בת תשע. נ"ב עיין באשר"י השיג על גירסא זו וכתב דה"ג תינוקת בת ג' שנים ויום אחד ותינוק בן ט' שנים ויום אחד א"ד תינוקת בת י"א שנה ויום אחד ותינוק בן י"ב שנה ויום אחד אבל באלפסי גורס כגירסתינו וכן גרס הר"ן כפרש"י: (ג) רש"י ד"ה שמעו וכו' מבחוץ צועקים ואומרים: (ד) ד"ה אישה הפרם אע"פ שאישה הפרם צריכין סליחה: (ה) ד"ה והיתה שותה וכו' שבהיתר היתה שותה כיון: (ו) ד"ה שתי וכו' לה צרה וכן אשה וצרתה: (ז) תוס' ד"ה אביי וכו' דאנן:

הגהות הגר"א

[א] גמ' עם אשה וחמותה עם אשה ובת חמותה עם אשה ובת בעלה בצ"ל:

לעזי רש"י

טושי"ר. להשתעל.

*עי' בר"ן ובר"א"ש מש"כ על דברי הרי"ף ז"ל בזה (ד"ו). **נראה דחסר כאן איזה תיבות (ד"ו). ועי' מאירי.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הכל לשם שמים: **מתני׳** [א]לא ילמד אדם רווק סופרים ולא תלמד אשה סופרים רבי אלעזר אומר אף מי שאין לו אשה לא ילמד סופרים ר׳ יהודה אומר לא ירעה רווק בהמה ולא יישנו שני רווקין בטלית אחת וחכמים מתירים: **גמ׳** מאי טעמא אילימא משום ינוקי והתניא אמרו לו לר׳ יהודה [ב]לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה [ג]אלא רווק משום אמהתא דינוקי אשה משום אבהתא דינוקי: ר׳ אלעזר אומר אף מי שאין כו׳: איבעיא להו מי שאין לו אשה כלל או דלמא בשאינה שרויה אצלו תא שמע[ח] אף מי שיש לו ואינה שרויה אצלו לא ילמד סופרים: ר׳ יהודה אומר לא ירעה כו׳: תניא אמרו לו לרבי יהודה לא נחשדו ישראל על משכב זכור ולא על הבהמה: **מתני׳** [י]כל [ב]שעסקיו עם הנשים לא יתיחד עם הנשים ולא ילמד אדם את בנו אומנות הנשים רבי מאיר אומר לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות אלא הכל לפי זכותו רבי שמעון בן אלעזר אומר ראית מימיך חיה ועוף שיש להם אומנות והן מתפרנסין שלא בצער והלא לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער אלא שהורעתי מעשי וקפחתי את פרנסתי [ג]אבא גוריין איש צדיין אומר משום אבא גוריא לא ילמד אדם את בנו חמר גמל קדר ספן רועה וחנוני שאומנותן אומנות ליסטים רבי יהודה אומר משמו [ד]החמרין רובן רשעים והגמלין רובן כשרין הספנין רובן חסידים טוב שברופאים לגיהנם והכשר שבטבחים שותפו של עמלק רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שאדם אוכל משכרה בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ושאר כל אומנות אינן כן כשאדם בא לידי חולי או לידי זקנה או לידי יסורין ואינו יכול לעסוק במלאכתו הרי הוא מת ברעב אבל התורה אינה כן אלא משמרתו מכל רע בנערותו ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו בנערותו מהו אומר [1]וקוי ה׳ יחליפו כח בזקנותו מהו אומר [2]עוד ינובון בשיבה וכן הוא אומר באברהם אבינו [3]ואברהם זקן[ס] וה׳ ברך את אברהם בכל [ו]מצינו [ז][ע]שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה שנאמ׳ [4]עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתי מצותי חוקותי ותורותי: **גמ׳** תנו רבנן כל שעסקיו עם הנשים סורו רע כגון הצורפים והסריקים והנקורות והרוכלין והגרדיים והספרים והכובסים והגרע והבלן [פ]והבורסקי [ח][ה]אין מעמידים מהם לא מלך ולא [ט]כהן גדול מאי טעמא לא משום דפסילי אלא משום דזיל אומנותיהו תנו רבנן עשרה דברים נאמרו בגרע מהלך על צידו[י] ורוחו גסה ונתלה ויושב ועינו צרה ועינו רעה אוכל הרבה ומוציא קימעא וחשוד על העריות ועל הגזל ועל שפיכות דמים [כ]דרש בר קפרא לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה מאי היא אמר רב [ל]יהודה
מחטא

הכל לשם שמים. ואין דעתי אחריה לחיבת אישות אלא לחיבת קורבה ולעשות קורת רוח לאמה כשאני מחבב את בתה: **מתני׳ לא ילמד רווק סופרים.** רווק פנוי בלא אשה: **סופרים.** מלמדי תינוקות. כלומר לא ירגיל רווק עצמו להיות [מ] מן הסופרים וגמרא מפרש טעמא. וכן לא תלמד אשה סופרים לא תרגיל עצמה להיות ממלמדי תינוקות: **אף מי שאין לו אשה.** בגמרא מפרש מאי היא: **לא ירעה רווק את [נ] הבהמות.** שלא יתאוה לה: **ולא יישנו שני רווקים בטלית אחת.** שלא יבואו לידי משכב זכור: **וחכמים מתירין.** שלא נחשדו במשכב זכור ובהמה: **גמ׳ מ״ט.** לא ילמד רווק סופרים אי נימא משום דחשידי רווקים אמשכב זכור דתינוקות: **אמרו לו לר׳ יהודה.** דמתניתין דאמר לא יישנו שני רווקין בטלית אחת: **משום אמהתא דינוקי.** אמותיהם של תינוקות שמצויות אצלו להביא את בניהן לבית הספר: **מי שאין לו אשה כלל.** ומוסיף אדתנא קמא דקאמר רווק שלא נשא אשה מימיו ואתא ר׳ אלעזר למימר אפילו היתה לו ומתה אבל יש לו ואינה שרויה אצלו מותר או דלמא כו׳: **מתני׳ כל שעסקיו עם הנשים.** שמלאכת אומנותו נעשית לנשים והנשים צריכות לו: **לא יתייחד עם נשים.** אפילו עם הרבה נשים לפי שלבו גס [ס] בהן וכולן מחפות עליו. ואילו איש אחרינא בין שתי נשים תנן (לעיל דף פ:) אבל עם שלש או ארבע שפיר דמי: **נקיה וקלה.** מפרש בגמ׳ [ע] שפיר: ואל יאמר בלבו אומנות זו אינה מעשרת אלא יבקש רחמים למי שהעושר שלו: **חמר גמל [פ] ספן קדר.** בעל קרנות. כל אלו אומנות ליסטיות[צ] כשלנים בדרכים הם נכנסים ולוקטים עלים מן הכרמים ופירות ועוד שנשכרים לאדם ומעבירין על תנאם: **רועה.** בהמות שלו [ק] שמעבירן לרעות בשדה אחרים: **חנוני.** מלומד באונאה להטיל מים ביין צרורות בחטין: **משמו.** של אבא גוריא: **החמרים רובן רשעים.** מפני ליסטיות: **הגמלין רובן כשרים.** שפורשין למדברות למקום גדודי חיות וליסטין ויראים לנפשם ומשברים לבם למקום: **הספנין רובן חסידים.** שפורשין למקום הסכנה ותמיד הם ברעדה יותר מן הגמלין: **טוב שברופאים לגיהנם.** אינו ירא מן החולי ומאכלו מאכל בריאים ואינו משבר לבו למקום ופעמים שהורג נפשות ויש בידו לרפאות העני ואינו מרפא: **טוב שבטבחים.** ספיקי טריפות באות לידו וחס על ממונו ומאכילן: **אבל התורה אינה כן.** שאף הבא לידי זקנה או ייסורין ואינו יכול לעסוק בה הוא אוכל ממתן שכרה דכתיב עוד ינובון בשיבה: **גמ׳ סורו רע.** מנהגו רע. קרבתו רעה להשתדל עמו שיהא סר אליו ובא לביתו: **הצורפין.** צורפי זהב העושין לנשים שירין נזמים וטבעות: **הסריקים.** סורק בגדים לנשים פלוקיירד״א: **הנקורות.** מנקרי ריחים של יד שנשים טוחנות בהם כדתנן בכתובות (דף נט:) אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה טוחנת ואופה ואמרינן (שם) בריחיא דידה: **והרוכלין.** מוכרין קישוטי בשמים לנשים: **והספרין.** הנשים צריכות להן בשביל בניהם: **והגרע.** אומן המקיז דם על שם שמגרע את הדם: **הבורסקי.** מעבד להם עורות ללבוש ולנעול: **והבלן.** מחמם מרחצאות: **מהלך על צידו ורוחו גסה ונתלה ויושב.** שלשתן סימני גאוה אבל אין זו דומה לזו ובכולן הוא חלוק ממדת הכשרים. נתלה ויושב אינו יושב אלא אם כן נסמך או לאחוריו או על צידו דרך גאוה ובשביל שהבריות מוסרין נפשן לידו הוא מתגאה: **ועינו צרה.** בממונו להוציא כלום מפני שהוא מלומד לאכול אצל המקיזין ואינו מלומד להוציא: **ועינו רעה.** נותן עיניו בבריאים שיחלו ויהיו צריכין לו: **אוכל הרבה.** שמלומד לאכול עם כמה אנשים בכל יום: **ומוציא קימעא.** מתוך שמאכלו יפה בלחם נקי ובשר שמן שממעטים את הזבל שכל אדם מכין לסעודת הקזה מאכל בריאה[ר]: **וחשוד על העריות.** מתוך שהנשים צריכות לו ועסקו עמהן: **ועל הגזל.** שהנשים גוזלות מבעליהן ונותנות לו: **ועל שפיכות דמים.** זימנין דשפי ליה לדמא לפחות מרביעית[ש]:
מחטא

הכל לשם שמים. ועל זו אנו סומכין השתא שאנו משתמשים בנשים: **לא** ילמד רווק סופרים. פי׳ תלמידים רווק הוא אדם פנוי שלא נשא אשה מעולם ותרגום של ובחורים כשול יכשלו הוא רווקים (ישעיה מ): **ולא** ירעה בהמה. מפני שיש לו תאוה יותר מאיש אחר שנשא אשה:

לא יתייחד עם הנשים. פי׳ בקונט׳ ואפילו עם נשים הרבה ודווקא רוכל אבל איש אחר מותר וקשה להר״ס דאמר לעיל (דף פא.) אנשים מבפנים ונשים מבחוץ חוששין משום יחוד משמע דאסור להתייחד עם נשים הרבה לכ״ע לכן נ״ל לא יתייחד עם הנשים אפילו אשתו עמו דשרינן לעיל (דף פ:) דכיון דהוי רוכל איכא חששא טפי[א]: **אלא** הכל לפי זכותו. [ת] פירוש לפי מזלו[ב] דבני וחיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא[ג][א]:

הדרן עלך עשרה יוחסין

עין משפט נר מצוה

קכד א מיי׳ פכ״ב מהל׳ איסורי ביאה הלכ׳ יג ומיי׳ פ״ב מהל׳ ת״ת הלכה ד סמג לאוין קפב טוש״ע אה״ע סימן כב סעיף כ [וי״ד סימן רמה סעיף כ כא]:
קכה ב מיי׳ פכ״ב מהל׳ איסורי ביאה הלכ׳ ג טוש״ע אה״ע סי׳ כד:
קכו ג מיי׳ שם הלכה יג טוש״ע אה״ע סי׳ כב סעיף כ [וי״ד סי׳ רמה סעיף כ כא]:
ד [מיי׳ שם הלכה ח טוש״ע שם סעיף ז]:
קכז ה מיי׳ פ״א מהל׳ מלכים הלכה ו:

תורה אור השלם

1. וְקוֵֹי יְיָ יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגָעוּ יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ: ישעיהו מ לא
2. עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: תהלים צב טו
3. וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַייָ בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל: בראשית כד א
4. עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי: בראשית כו ה

תוס׳ ר״י הזקן

מתני׳. רווק. פנוי בלא אשה. **סופרים.** מלמדי תינוקות. וקאמר שלא ירגיל הרווק את עצמו להיות מן הסופרים. וכן **אשה לא תלמד.** לא תרגיל ובגמ׳ מפרש טעמא. **מי שאין לו אשה.** בגמ׳ מפרש. **לא ירעה.** שלא יבא על הבהמה. **בטלית אחת.** משום משכב זכור. **מתירים.** שלא נחשדו ישראל לא על הזכור ולא על הבהמה. **גמ׳. חשדא דינוקי.** משכב זכור. **אמהתא.** שמוליכות בניהן לבית הספר. **כלל.** ומוסיף את״ק דת״ק דוקא קאמר שלא נשא מימיו, ואתא ר׳ אליעזר ואמר אפילו נשא ומתה. **או דלמא כשאינה שרויה אצלו.** דת״ק קרי רווק כל מי שאין לו אשה, ואתא איהו למימר אפילו יש לו אשה ואינה שרויה אצלו שם אסור ללמד. **תא שמע וכו׳.** והא ודאי ר׳ אליעזר הוא. וכן עיקר שאם נפרש אינה שרויה אצלו שאינה עומדת עמו ואינו מתייחד עמה, היינו אין לו אשה. ומסתברא שאם הוא בעיר אחת ללמד והניח אשתו בעיר אחרת שאסור דהא אין לו אשה כאן. אית דמפרשי שרויה אצלו ואפילו הכי שרו רבנן. מיהו כל זה בתינוקות אבל בגדולות לא שייך הכא לא אמהתא ולא אבהתא ומותר. **מתני׳. לא ילמד אדם וכו׳.** כלומר כל אדם חייב ללמד את בנו אומנות כדמוכיח פ״ק דמכלתין [לעיל ל, ב] מקרא וראה חיים עם האשה אשר אהבת ובפרק אלו מציאות [ב״מ ל, ב] מוכיחים מוהודעת להם זה בית חייהם, כלומר אומנות. ובירושלמי [לעיל פ״א ה״ז] חזי ליה מקרא אחרינא ובחרת בחיים זו אומנות. ואפילו הכי לא ילמדו אומנות עם הנשים, שאומנותו עם הנשים והנשים צריכות לו. **לא יתייחד עמהן.** לפי שכולן מחפות עליו, ואילו איניש אחרינא עם שתי נשים תנן אבל ג׳ או ד׳ מותר. **[חמר גמל קדר ספן].** כל אלו גזלנים כשהולכים בדרכים גוזלים עצים ופירות, ועוד שנשכרים לבני אדם ומעבירים על תנאם. **רועה.** בהמות שלו, שמעבירן בשדות אחרים. **חנוני.** מלומד בהונאה להטיל מים ביין וצרורות בחטין. **כשרים.** שפורשים למקום גדודי חיות ולסטים ולבם נשבר. והספנים יותר עומדים במקום סכנה מן הגמלים ולפיכך הם חסידים. **טוב שברופאים.** שממיתים החולה. **שבטבחים.** ספק טרפות בא לידם וחסים על ממונם. כל זה פר״ש. ואית דמפרשי שהאומנות מלמדו אכזריות אפילו הטוב שבהם אכזרי ורע כעמלק. **גמ׳. הצורפים.** צורפי זהב ועושים תכשיטים לנשים. **הסריקים.** שסורקים בגדים לנשים. **[והנקורות].** נוקרי ריחיים לטחון והנשים טוחנות באותן ריחיים של יד כדאמרינן [כתובות נט, ב] אלו מלאכות שהאשה עושה לבעלה טוחנת וכו׳. **רוכלים.** מוכרי בשמים לנשים. **ספרים.** נשים צריכות להם [בשביל] בניהם. **[והגרע].** אומן מקיז דם. **בורסקי.** מעבד להם עורות לנעול. **בלן.** מחמם מרחצאות.

מסורת הש"ס

א) [בכת״י נוסף: דתניא. והוא בתוספתא דפרקין ה״י], ב) ס״א שאומנתו, ג) [בכת״י ובמאירי: אבא אורין איש ציידן], ד) [עי׳ תוס׳ נדה יד. ד״ה רוכבי], ה) [בכת״י נוסף: בא בימים. ובע״י וגו׳], ו) [יומא כח: מימרא דרב וצ״ע ויש ליישב], ז) ס״א שקיים, ח) [צ״ל והכרסי ערוך], ט) [לא נזכר בהרמב״ם שיהא אלו פסולין לכ״ג ואפשר דלא גרים בברייתא ולא כ״ג כ״כ התוי״ט במ״ג פ״א דעדיות ע״ש ודע דהכ״מ בדין ו׳ בפ״א מהל׳ מלכים העתיק כל הברייתא זו כצורתה ולא הערה מהשמטה זו וצריכין אנו לומר דגם לפני הכ״מ היה הגי׳ ברמב״ם שלפניו כמו דאיתא לפנינו בהלכות מלכים שם בזה״ל אין מעמידין מלך ולא כ״ג לא קצב ולא ספר וכו׳ אבל בנוסחת הרמב״ם שהיה לפני התוי״ט לא היה כתוב כך ועי׳ ברש״י שבת טו. ד״ה שני גרדיים וכו׳ וכן בספר החינוך מלוה תק״ט איתא ולא כ״ג], י) פי׳ הולך בקומה זקופה, כ) ברכות סג., ל) [בכת״י: חסדא. וכ״ה בברכות], מ) [ברש״י שברי״ף ובר״ן: להיות ממלמדי תינוקות], נ) [ברש״י שברי״ף: הבהמה. וכבמשנה], ס) [בדפו״ר: בו. ברש״י שברי״ף ובר״ן: בהן], ע) [״שפיר״ ליתא ברש״י שבע״י, והד״א], פ) [לרש״ל כאן הס״ד ומתה״ד קדר. וברש״י שבע״י הד״א והגירסא בעלי קרנות. ועי׳ בר״ן], צ) [ירושלמי דפרקין], ק) [ברש״י שברי״ף ובר״ן: שמעמידם בשדות אחרים], ר) [שבת קכט.], ש) [שם, ע״ש], ת) [עי׳ תי״ט], א) [מ״ק כח.],

גליון הש"ס

מתני׳ שעשה אברהם אבינו את כל התורה. יומא כח ע״ב ועי׳ סוף קנים בפי׳ הקונטרס שם: בגמ׳ אין מעמידין מהם לא מלך. עי׳ תי״ט פ״א משנה ג׳ דסנהדרין:

לעזי רש"י

פלוקיירד״א [פלוקיידרי״ש]. סורקי צמר.

מוסף תוספות

א. הואיל ועסקו עם הנשים לבו גס בם ואינו בוש מאשתו. תוס׳ הרא״ש. מפני שאין אשתו יכולה לשמרו תמיד כ״כ ואף הנשים מתוך שצריכות לו ולכן גם הם מחפות עליו. מאירי. ב. כלומר לפי מזלו שזכה להיות מזלו טוב. תוס׳ הרא״ש. ג. ומיהו איכא למימר דלפעמים המזל משתנה לטוב ע״י זכות כמו שהאיר המקום צדק ממזרח לאברהם אבינו. שם. ועי׳ תוס׳ רשב״י ושבת דף קנו. סליק בעזה״ה מס׳ קדושין.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

1. לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְיָ צְבָאוֹת: חגי ב ח
2. עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִטּוּ אֵלֶּה וְחַטֹּאותֵיכֶם מָנְעוּ הַטּוֹב מִכֶּם: ירמיהו ה כה
3. וְקוֹי יְיָ יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגְעוּ יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ: ישעיהו מ לא
4. עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: תהלים צב טו

מוסף רש"י

מחטא דתלמיותא. שגיונ"ש בכוש"ל שהמפילות עמיות שוחות שוחות כתלמי מעגה (ברכות סג.). הדרן עלך מסכת קדושין

תום' ר"י הזקן

תלמיותא. שעושים תלמים תלמים והוא כמעשה רוקם שנעשה במחט. שעוברת. שיהיה לו ללא צורך אלא כל האומניות צריכים לעולם בין אומנות נקיה או מאוסה. **בשם.** מורכ בשמים. **בורסי.** מקמץ צואת כלבים. ט) קיין. מייבש קציעות בשדה. **סבל.** נושא משאות. **ינובון בשיבה.** יצמח שכרן בעת שיבתן. תושבל"ע

ט) מחטא דתלמיותא תניא כ) רבי אומר אין לך אומנות שעוברת מן העולם אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה כ) אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסקי אשרי מי שאומנותו בסם ואוי לו מי שאומנותו בורסקי ל) אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אשרי מי שבניו זכרים ואוי לו למי שבניו נקיבות ס) ר"מ אומר לעולם ילמד אדם ע) לבנו אומנות נקיה וקלה ויבקש רחמים למי שהעושר והנכסים שלו שאין עניות מן האומנות ואין עשירות מן האומנות אלא למי שהעושר שלו שנאמר [1]לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות: ר"ש בן אלעזר אומר אם ראית מימיך: תניא ר"ש בן אלעזר אומר מימי לא ראיתי צבי קיין וארי סבל ושועל חנוני והם מתפרנסים שלא בצער והם לא נבראו אלא לשמשני ואני נבראתי לשמש את קוני מה אלו שלא נבראו אלא לשמשני מתפרנסים שלא בצער ואני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנם שלא בצער אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי שנאמר [2]עוונותיכם הטו: רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות וכו': פ) תניא רבי נהוראי אומר מניח אני כל אומנות שבעולם ואיני מלמד את בני אלא תורה שכל אומנות שבעולם אין עומדת לו אלא בימי ילדותו אבל בימי זקנותו הרי הוא מוטל ברעב אבל תורה אינה כן עומדת לו לאדם בעת ילדותו ונותנת לו אחרית ותקוה בעת זקנותו בעת ילדותו מהו אומר [3]וקוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים בזקנותו מהו אומר [4]עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו:

הדרן עלך עשרה יוחסין וסליקא לה מסכת קידושין

מחטא דתלמיותא. מחט תלמיית ברוסדיי"ר כלע"ז שהמפילות עמיות שוחות שוחות כתלמים תלמים שוחות כתלמים של מחרישה: **שעוברת מן העולם.** שבטילה מן העולם אין שהיא נקיה אין שהיא מלוסה יש בה טורח ואם לא ילמדנה זה ילמדנה לחבר: **אשרי מי שרואה את הוריו.** יולדיו ואת ילדיו בחוכמות נקיה: **בסם.** מוכר בשמים: **לי קיין.** מייבש קציעות בשדה: **סבל.** נושא משאות: **לי חומניות.** אין להן מתן שכר לאחר זמן אלא שכר המצוי להם בשעתן אבל מורה מתן שכרה בא מעליו לאורך ימיה ואף לאחולה ומקן שתיהו יכול לעשות בה עכשיו אוכל מן הקומעות: **שנאמר עוד ינובון בשיבה.** יצמחו צמח ויתייחד שכרן לעת שיבתן דשמים ורעננים יהיו ט) וגו':

הדרן עלך עשרה יוחסין וסליקא לה מסכת קדושין

ט) קיין. מייבש קציעות בשדה. **סבל.** נושא משאות. **ינובון בשיבה.** יצמח שכרן בעת שיבתן. תושבל"ע

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

י) הַדְרָן עָלָךְ מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין וְהַדְרָךְ עֵלָן. דַּעְתָּן עָלָךְ מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין וְדַעְתָּךְ עָלָן. לָא נִתְנַשֵּׁי מִינָךְ מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין וְלָא תִתְנַשֵּׁי מִינָן לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אָמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא. כ) חָנִינָא בַּר פָּפָּא רָמֵי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחָב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דְּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ: מֵאוֹיְבֵי תְחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֵשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָן מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי בְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לִסְיֵּם מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין כֵּן תַּעְזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי בְּהִתְהַלְּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְּשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בְּשִׂמְאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד: יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דִּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא, וּלְאַחָיָא מֵתַיָּא, וּלְאַסָּקָא לְחַיֵּי עָלְמָא, וּלְמִבְנֵא קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֶם, וּלְשַׁכְלֵל הֵיכְלֵיהּ בְּגַוָּהּ, וּלְמֶעְקַר פּוּלְחָנָא נוּכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאָתָבָא פּוּלְחָנָא דִּשְׁמַיָּא לְאַתְרֵיהּ, וְיִמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהּ וְיִקָּרֵיהּ, וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: